

dividenden ten bate van het monopoliekapitaal. Ze persen de arbeidersklasse in een fascistisch keurslijf en maken haar tot een geketend uitbuitings-objekt van het kapitaal.

Er gaat strijd komen over de gehele wereld. Een strijd om de macht. Twee machten staan onverenigbaar tegenover elkaar. Maar zolang de arbeiders, die de ene strijdende partij vormen, zich lenen om, onder welke mooie benamingen ook, misleid door slagzinnen als „volksalgemeenheid“, „volkssoevereiniteit“ en „medezeggenschap“, met hun handen en hun vaak nog verwarde gedachten mee helpen bouwen aan het vechttapparaat van de bezittende klasse, zolang zij in figuurlijke zin werken aan haar bunkers en stellingen, en daarmee collaborateursdiensten bewijzen aan de vijandige klasse, zolang zullen de slagen op hen neerkomen.

De arbeiders zullen slechts moeten bouwen aan de eigen macht, de macht door henzelf gehanteerd, door henzelf geleid: aan de zelfstandige bedrijfsorganisatie. Daarvoor zal ook in de Eenheidsvakbeweging nog veel strijd moeten worden gevoerd. Het is daarom niet alleen de vraag, of de E.V.C. gaat verdwijnen. Het is óók de vraag, wat zij, als ze niet fuseert, gaat worden. Aan een

vierde erkende vakcentrale, een organisatie van de oude stijl, heeft de arbeidersklasse geen enkele behoefte.

De eenheidsvakbeweging vond haar grote waarde in het feit, dat zij het verzamelen van der strijdende arbeiders. Dat de vorm van haar jonge organisatie, nog min of meer geïmproviseerd, „liemen in zich droeg om uit te groeien tot zelfstandige, strijdende bedrijfsorganisatie en dat hier, in overeenstemming met het voorafgaande, de kansen aanwezig waren, dat die wegen van strijd zouden worden gevonden, die het proletariaat onder de kapitalistische verhoudingen van nu, behoeft. Naast deze drie mogelijkheden zijn natuurlijk ook aanwezig de mogelijkheden van terugval tot strijdloosheid, oude vakbondsvormen en reformistische gedachten. Twee tendenzen worstelen met elkaar in de E.V.C.

Het spreekt vanzelf, dat allen, die het wel menen met hun strijdende klasse en die deel uitmaken van de E.V.C., al het mogelijke moeten doen, de aanwezige positieve waarden tot ontwikkeling te brengen. Daarbij is niet alleen de kwestie van fusie en „Stichting van de Arbeid“ belangrijk, maar ook welke beginselen de E.V.C. zelf propageert en in welke richting haar werk zich beweegt.

orde als hun ideeën aannemelijk te maken. Ze zou niet zo gevaarlijk en lang niet zo sterk zijn. Maar je mening, dat het een rare orde, dat wil zeggen, geen orde, is die telkens weer „hersteld“ moet worden, daarmee zijn we 't volkomen eens. En ook met dit: „een werkelijke maatschappelijke orde is een gegroeide harmonie, die op kameradschappelijke samenwerking gebaseerd is.“

Wat het zwaarst is...

Volgens de staatsbegroting van Spanje voor het jaar 1946 wordt bijna 50% van de inkomsten aan de nationale verdediging uitgegeven en 17% aan aflossing en rentedienst van de staatsschulden. Zoals bekend werd in Nederland 60% van de uitgaven voor militaire doeleinden uitgegeven.

Koloniale zorgen van de Franse Bourgeoisie

In het Franse blad „Libé-Soir“ van 18 Januari vonden we een klaagzang van de Franse bourgeoisie over de tegenwoordige opstandigheid van de negers in Senegal met de bekende stad Dakar. Op de muren staan leuzen geschreven, zoals: „Senegal voor de Senegalezen“. „De Fransen moeten ons met rust laten“. „We moeten vrij over de economische voorposten beschikken, die het buitenland ons biedt“. Het Franse blad verzucht: „De schrijvers van deze leuzen zoeken klaarblijkelijk te ruineren, wat in Afrika door Franse industriële met Franse kapitalen is opgebouwd.“ Het bericht deelt verder mede, dat een algemene staking aan alle openbare diensten en particuliere ondernemingen was uitgebroken, die katastrofaal kon worden, in verband met de bewerking van plantaardige oliën. De staking loopt weliswaar over looneisen, doch dreigt het politieke karakter van zwarten tegen blanken aan te nemen.

V.S.V. - Vergaderingen

Den Haag.

Woensdag 20 Februari 8 uur.
In de zaal Koningstraat 42. Onderw. Indonesië en de strijd van de Arbeidersklasse

Amsterdam-West.

Maandag 18 Februari a.s. zal in gebouw „Marcopolo“ een Indonesiër spreken over Indonesië.
Aanvang 8 uur.

Amsterdam-Zuid.

Vrijdag 22 Februari 8 uur.
In het gebouw „Westeinde“ West Einde 3.
Onderw. „De a.s. Verkiezingen“

„Ondengende Impressies“

Onder die titel schreef de redacteur van „Het Vrije Volk“ Twentse editie 23 Jan. j.l. een grappig stukje over het manifest van de Twentse Huisvrouwenbond. Die arbeidersvrouwen zijn in actie tegen de hongerlonen waarvan de Twentse arbeiders maar moesten zien in 't leven te blijven. Een redacteur van een „socialistische“ krant moet daar iets tegen doen, niet tegen een maatschappelijke orde die de mensen tot de honger veroordeelt, maar tegen de vrouwen die protesteren.

Dat is heel normaal, tegenwoordig. Normaal is ook, dat hij op geen andere gedachte kan komen, dan dat zijn concurrent, de C.P.N., er wel achter zal zitten. Maar „a mans humor en journalistiek peil zijn enigszins buiten-normaal. De vrouwen hadden geschreeven: „Laat de man niet alleen staan in zijn strijd om verbetering. Ook wij vrouwen behoren erbij, eerst dan zullen de resultaten tastbaar en blijvend zijn.“

Deze twee zinnen inspireerden de Vrije Volk-redacteur tot de volgende geestigheid: „Tastbaar en blijvend, foei! En dan nog de adressen erbij te geven. Schande!“

Mijnheer, wij bevelen u aan; Koude afwassingen!

23 Februari 1946

Prijs 15 cent

6e Jaargang - No. 8

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS“

Redacteur:
TJEERD WOODSTRA
Adm.: Uitgeverij „De Vlam“ - Amsterdam

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Adres red. en adm. Utrechtsestraat 44
Postgto 168797 ten name van
Uitgeverij „De Vlam“ - Amsterdam

SPARTACUS
ORGAAN VAN HET
MARX-LENIN-LUXEMBURG FRONT
HALF FEBRUARI

De laffe weezinwekkende ja.
Joodsche medeburgers is begonnen!

Arbeiders, technici, middenstanders
Hanteert de proteststaking
tegen dit brute geweld.

De vrijheid
van de Duine en Hollander nazi's wil
kneveling, mishandeling en arrestatie van
medeburgers Kiest de partij der zwak en trag.

Elk geweld moet met staking
beantwoord worden!

Maandag 25 Febr.
Aanvang 8 uur
Toegang 15 cent

HERDENKING FEBRUARI STAKING 1941
OPENBARE VERGADERING

Gebouw
„DE BRANKE GROND“
Nes 53-55, A'dam

★ Correspondentie van de Redactie

J. K. te W. In uw stukje over „Orde en Geweld“ komen o.i. goede dingen voor, maar als geheel vonden we het niet goed. Ge begint: „In deze maatschappij met zijn klassetegenstellingen, is het een merkwaardig verschijnsel, dat de z.g. „orde“ regelmatig in gevaar verkeert en dat al deze orde iedere keer moet worden hersteld... en altijd weer met geweld.“

Dat is de inleiding van een korte beschouwing, die voorafgaat aan de mededeling van het feit: In de gemeente Steijl „protesteerden de arbeiders, op hun manier, tegen het inhouden (of niet uitrekenen) van levensmiddelen, waar ze volgens de wet recht op hadden, maar de desbetreffende instantie wist niets anders te doen dan er gezagstroepen heen te zenden, om de arbeiders het protesteren af te leren.“

Dat is alles, wat ge omtrent dat stukje klassenstrijd op zichzelf vertelt. Uw conclusie is: „de bezittende klasse is gemeen en de arbeidersklasse is dom. Tussen deze twee polen voltrekt zich het werelddrama, zonder uitzicht op spoedig herstel. Dat we je in deze rubriek en niet in een persoonlijk schrijven onze bezwaren tegen je stuk mededelen, is, omdat een goede berichtgeving van de lezers over stukken klassenstrijd, die zij van dichtbij meemaken, van zo groot belang is. Je zegt, dat de arbeiders protesterden „op hun manier“. Welke manier? Lezers in andere plaatsen, meestal arbeiders, die ook zo het een en ander te protesteren hebben, zouden dat willen weten. Misschien was het een betere manier, dan die zij kennen. En dan: Bij wie hebben die arbeiders van Steijl geprotesteerd? Bij de autoriteiten? Of bij hun mede-arbeiders, om die tot gemeenschappelijk optreden te bewegen?

Verder zeg je, dat de z.g. maatschappelijke orde „altijd weer door geweld“ moet worden hersteld. Is dat wel juist? Aan het klassefront wordt nu eens hier, dan weer daar, gevochten. De berichten, die we elkaar daarvan geven, zijn eigenlijk gevechtsrapporten, waarin we elkaar zeggen: Zo en zo hebben de arbeiders daar gevochten en de tegenstander gebruikte dat wapen.

In de beschouwing, die je aan je gevechtsbericht vooraf laat gaan, vestig je de indruk, dat voor herstel van zijn orde, de tegenstander „altijd weer“ van dat ene, het gewelds-wapen, gebruik maakt. En dat is helemaal niet het geval.

B.v., als in deze tijd de mijnwerkers in Noord-Frankrijk, of de typografen in Parijs staken, gaan daar onmiddellijk de leiders van de „communistic“ of de „socialistische“ partij heen en trachten met een beroep op de noodzaak van hard werken, met beloften en met het prestige, dat ze als arbeidersleiders hebben, de verstoorte orde van het kapitaal weer te herstellen. Iets dergelijks zien we hier ook wel en we zullen het in de komende klassebotsingen vermoedelijk

steeds meer zien. Als je dan in je rapporten aan de arbeiders gesproken hebt van „altijd weer met geweld“ en inplaats van de gezagstroepen verschijnt daar iemand met een burgerpakje aan een Arbeid-partij insigne of een sikkelt en hamertje op zijn jas, die de arbeiders weer in de werkorde van het kapitaal terug wil praten, dan zijn ze op dat wapen van de tegenstander niet verdacht.

Ook je conclusie: „de bezittende klasse is gemeen en de arbeidersklasse is dom“, kunnen we zo maar niet onderschrijven. Dat de arbeidersklasse dom zou zijn, is misschien wel of niet juist, al naar wat men onder „dom“ verstaat. Maar in je stuk wordt daarover in het geheel niet gesproken, we zien ineens die domheid maar in de conclusie verschijnen. En, aangezien we ook tot de arbeidersklasse behoren, voelen we er niets voor, zonder enige poging tot bewijzen, dom genoemd te worden.

Misschien tot verwondering van sommige lezers, maar we hebben ook bezwaar tegen dat woord „gemeen“ voor de bezittende klasse. Vanuit onze positie als arbeiders, die van haar te lijden hebben en tegen haar strijden, kunnen we zeggen, dat haar maatregelen gemeen zijn en dat zij gemeen is. Maar eigenlijk is dat woord veel te zwak, want het maakt ons het wezen van haar optreden niet duidelijk.

Dat wekt wellicht de voorstelling van een soort mensen, die bewust gemene dingen willen en doen. En het is, als we als revolutionaire arbeiders onze klassetegenstander juist willen schatten, er veel erger mee gesteld. Hij is namelijk overtuigd, dat hij, als klasse, niet gemeen is. Dat zijn klassedoel goed is, dat het recht is, dat zijn orde gehandhaafd en hersteld wordt.

Toen in 1918, bij de beroemde „vergissing“ van Troelstra, de ministerraad in een soort paniek bijeen kwam en een van hen in zijn angst zei: „Laat Idenburg bidden!“, toen meenden die heren, dat hun god hen zou helpen, omdat zij een rechtvaardige zaak voorstonden en die demonstreerende arbeiders, die muitende soldaten en vooral daar in Duitsland die Spartacisten en in Rusland die Bolsjewisten slecht waren en met alle geweld moesten worden bestreden. En de hoge rechterlijke ambtenaar, die bij een staking in de suikerfabrieken ging onderkruipen, of minister Schermerhorn, die de B.S. naar de Rotterdamse haven stuurde, zijn overtuigd, dat ze recht doen. Vanuit hun klassepositie gezien, doen ze dat ook.

Als de heersende klasse uit bandieten en schobbejakken bestond, als ze „gemeen“ was in de gangbare betekenis van het woord, dan zou ze voor de arbeiders lang niet zo gevaarlijk zijn, dan nu. Ze zou de overtuiging van haar recht missen, ze zou niet in staat zijn, de grote meerderheid van de mensen haar ideeën van recht en

DE STRIJD IN DE JODENHOEK

Het is overbekend, maar het moet nog eens herhaald worden: de relletjes in de Jodenbuurt zijn door de Nazi's van tevoren georganiseerd. Ze probeerden eerst de W.A. naar voren te schuiven, die dan door de „beestachtige“ Joden zou moeten worden gemolesteerd. Orde en rust zou in gevaar zijn gebracht, en dit zou dan een reden voor de Duitsers zijn, om in te grijpen.

Binnen het raam van deze uiteenzettingen kunnen we dit niet allemaal bewijzen, maar we weten ons allen nog te herinneren, dat lang voor Februari 1941 maatregelen door Seyss-Inquart tegen de Joden werden voorbereid.

Het eerste onderscheid tussen Joden en niet-Joden werd, voorzover we nu nog kunnen nagaan, gemaakt, — gepubliceerd in een „Bekendmaking“ van de politie in Den Haag, doordat alle „niet-Arische“ vreemdelingen zich bij de Vreemdelingendienst in Den Haag moesten melden. Daarna waren reeds, zoals bekend, intern allerlei maatregelen genomen om Joodse ambtenaren te ontslaan, die in Rijks- en Gemeentedienst werkzaam waren. Tot ten slotte in de kranten de aankondiging verscheen betreffende de „aanmelding van personen van Joodsen bloede“.

Vóór die tijd was nog niet openlijk met geweld opgetreden. Dit geschiedt pas einde Januari en begin Februari 1941. Men begint ook niet direct in de Jodenhoek op te treden, maar meer aan de grenzen daarvan. Wel waren er reeds hier en daar in de Kalverstraat en op het Muntplein kleine schermutselingen geweest tussen Unie-colporteurs en W.A.-lieden, werden dragers van Unie-speldjes van de tram gesmeten en werden „weerloze W.A.-mannen gemolesteerd door beneden opgehitste Joodse communisten“, zoals de term luidde, maar er kan nog niet gesproken worden van een directe actie tegen de Joden. Men bepaalde zich er toe, de binnenstad onrustig te maken.

Langzaam maar zeker werd echter het operatie-terrein verlegd naar de Jodenhoek. Het begon op het Rembrandtplein. Daar werden eerst de ruiten van het café „De Kroon“ ingegooid. Een andere keer werden de café-bezoekers gemolesteerd. Bij een volgende gelegenheid werden zij er uitgesmeten. De bedoeling was, om vooral het Joodse publiek lastig te vallen. Maar ook andere bezoekers kregen menige klap mee. Wat de W.A. bereiken wilde, was in elk geval gelukt. De politie werd in de buurt geconcentreerd, sloeg op de W.A. in, maar ook op de voorbijgangers en café-bezoekers. De onrust was er en er kon nu officieel door de Duitsers worden ingegrepen, als het moest. We zien dan ook in die tijd, dat Duitse matrozen en soldaten — de S.S. was nog niet op het oorlogspad verschenen — de W.A. „ontzet“.

Dit alles speelt zich af, volgens de notities, die we in die tijd hebben gemaakt, in het eerste gedeelte van de tweede week van Februari 1941. Dan pas begint de W.A. haar tochten naar de Jodenhoek te verleggen. Op 9 of op 10 Februari wordt een volledige veldslag op de voddemarkt op het Waterlooplein, geleverd. De W.A. dringt de woningen binnen in de Korte Houtstraat, dus in het armste deel van de Jodenhoek. Meubelen worden op straat gesmeten, radio's vernield, lampen naar beneden getrokken, de bevolking wordt geslagen. Het was echter druk op deze markt. En allen, die daar aanwezig waren, verzetten zich tegen de N.S.B.-ers, die door dronken Duitse militairen werden ondersteund. Het is achteraf verklaarbaar, dat deze soldaten dronken moesten zijn. Ze mochten nog niet als officiële vertegenwoordigers van de Duitse weermacht optreden.

In de gevechten, die daarbij onstonden, werden de W.A.-kerels en de soldaten van het Waterlooplein gesmeten. In „Het Volk“ van die tijd werd het „de tweede slag bij Waterloo“ genoemd. 's Avonds kwamen de helden echter terug en deden een onverhoedse aanval op „Huize Bob“, een danslokaal. Meisjes en jongens, die daar waren bijeengekomen, werden afgeranseld en de straat op gesmeten. Er vielen vele gewonden.

Op 11 Februari zou pas goed wraak genomen worden. Wij zijn er getuige van

Een fijne Neus

De beurs wordt ook wel eens de graadmeter van het politieke leven genoemd. Als dit inderdaad zo'n graadmeter is, dan is onderstaand bericht afkomstig uit Trouw (a.r.) van 1 Februari wel tekenend.

„ONGELOFVIGE DUITERS“

Aan de Duitse beurs te Frankfurt deed zich het merkwaardige feit voor, dat de aandelen van de I.G. Farben tot een bijna fabelachtige koers stegen. Blijkbaar meenden de Duitsers dat de geallieerden met de vernietiging van dit concern geen ernst maken. De Amerikaanse regering heeft den Duitsers thans de handel in deze aandelen verboden.

In dit verband citeren we nog even „De Waarheid“ van 12 December 1945, waarin over de I.G. Farben het volgende werd gezegd:

„De I.G. Farben had meer dan 2000 kartelovereenkomsten o.a. met de volgende buitenlandse trusts en kartels: Imperial Chemical Industries of England, de Kuhlman etablissementen in Frankrijk, de Misoel handelsbanken in Japan, de Standard Oil in New Jersey, de Aluminium Corporation in Amerika enz. enz.“

De aandelen van deze in werkelijkheid internationale industrie stijgen, tot een fabelachtige koers. Opdat de publieke opinie niet ongerust worde, verbiedt de Amerikaanse regering de handel van deze aandelen in Duitsland. De internationale der grootmoedenaars liep te veel in de kijkt; dus de deksel d'r op.

geweest, hoe Duitse S.S. (anderen beweren, dat het Hollandse S.S. was, in Duitsland opgeleid) de aanwezige politie op het Waterlooplein oppakte en in auto's naar het politie-bureau bracht. Daarna, zo meenden zij, kon de straf op de Joodse bevolking plaats vinden.

Maar opnieuw werden zij verjaagd van het Waterlooplein, waar intussen een vaste bezetting van een Joodse afweerorganisatie gevormd was, die ruimschoots ondersteuning vond van allerlei niet-Joodse kameraden.

In deze gehele buurt was het die dag druk. Op het Rembrandtplein hadden zich vele mensen verzameld. Het verkeer lag stil. Voortdurend sloeg de politie er met de lat op in en daar, waar de politie niet kon komen, trad de W.A. zelf op en chargeerde even lustig mee. De bedoeling was, te verhinderen, dat nog meer mensen naar het Waterlooplein zouden komen. Vlak voor het politie-bureau was een groot aantal mensen samengestroomd. Er waren n.l. enkele W.A.-vlegels het bureau ingevlucht, die daar bescherming zochten. Blijkbaar voelde de politie in dit bureau er niet veel voor, deze fascistische bescherming te verlenen, want enige tijd later verscheen een auto, om de W.A.-kerels op te halen. Toen de auto zich met zijn ongerechte vracht in beweging had gezet, werd deze met allerlei voorwerpen bekogeld. Met moeite kon zij zich eerst door de menigte een weg banen, maar door vol gas te geven dwong zij de menigte uiteen te gaan. In snelle vaart zette de auto koers naar het Rembrandtplein, maar pakte in de Amstelstraat een man en sleurde dezen tot aan de Blauwbrug mede, waar werd gestopt, omdat de woedende menigte de auto daar toch niet meer bereiken kon. Deze nederlaag konden de W.A.-kerels niet verkroppen en zij beloofden, voor iedereen duidelijk hoorbaar, dat zij terug zouden komen.

En zij kwamen terug. 's Avonds. Maar door de Joodse bevolking, ondersteund door vele anderen, arbeiders uit de Jordaan en van Kattenburg, werden zij goed ontvangen. De W.A. werd uiteengeranseld en Koot werd vermoord. Dit was dus op 11 Februari. Op 12 Februari, om 6 uur 's morgens, werd de Jodenhoek afgezet. De Joodse en de te hulp gesnelde niet-Joodse arbeidersbevolking, die in de Jodenhoek had overnacht, werd door de Grüne Polizei afgeranseld. Ook werd weer meubilair naar beneden gesmeten, enz. Toen werden reeds vele Joodse jongemannen gearresteerd, iets wat over het algemeen in bredere kring niet opgemerkt werd.

Op 13 Februari werd feitelijk de grondslag gelegd voor de later zo berucht geworden Joodse Raad. De groot-industrieel Asscher riep de proletarische bevolking van de Jodenhoek op „hun vuur-, slag- of steekwapen of enig ander wapen“ aan het politiebureau J. D. Meyerplein in te leveren. Hetgeen natuurlijk niet gebeurde. Niet alleen omdat daarvan niet veel was, maar ook, omdat diegenen, die ze wel hadden,

niet van plan waren zichzelf aan de Duitsers uit te leveren.

Tot en met de 22e Februari 1941 is het dan feitelijk rustig in de Jodenbuurt. De Duitsers traden niet op en de W.A. had consigne gekregen, geen verdere gevechten te provoceren. Tot plotseling op Zaterdagmiddag de toegangen tot de Jodenhoek werden afgezet. De auto's van de Grüne Polizei gierden door de straten. Angstig werd de stemming. De geuniformeerde groene nazi-beulen brulden uit de rijdende auto's, sprongen er uit, zongen hun antisemitische liederen, wanneer zij in groepjes bijeenwaren en sprongen dan plotseling op groepjes Joodse of niet-Joodse alleenlopende mensen af, sloegen ze, traptten ze tegen de grond en sleurden hen naar de auto's, die zich intussen op het J. D. Meyerplein hadden opgesteld. Daar was het verzamelpunt, waar alle getrapte en in het gezicht gepatste en door bloed besmeurde Joden naar toe werden geranseld onder de slagen van de geweerkolven. Honderden Joden werden weggevoerd.

Moeders met kinderen op de arm gilden van angst; ontzettend was de wanhoop, die uit de ogen van deze ongelukkigen sprak. Deze middag werd door vele niet-Joodse mensen meegemaakt. De verbittering kende geen grenzen meer. Op deze middag werd de stakingsgezindheid, die reeds bij de arbeiders aanwezig was, nog feller aangewakkerd. En zij beloofden, toen de nazi's van de straten verdwenen waren, dat zij dit niet zouden nemen. En zij spraken er over met hun vrienden en buurtgenoten, toen zij thuis kwamen en het werd door allen gezegd: Nu moet het uit zijn.

Maar de volgende morgen zou een nog groter deel van de bevolking getuige zijn van de misdaden der Grüne Polizei. Op Zondagmorgen werd markt gehouden. Het was één der drukst bezochte markten van Amsterdam. Die dag was het echter niet zo druk als anders. De Joodse kooplieden hadden niet zo veel uit te stallen als vroeger. De gebeurtenissen van de vorige dag lagen nog vers in het geheugen. Maar plotseling gieren opnieuw de auto's van de Grüne Polizei door de straten en dezelfde tonelen van Zaterdagmiddag spelen zich af. Joden en niet-Joden worden geslagen, zelf worden niet-Joden, die zich niet snel genoeg legitimeren, de auto's ingetrapt. Menige niet-Jood voelde, wat het betekende Jood te zijn en deze vernederingen te moeten verdragen. Deze mensen kwamen thuis en spraken erover met hun burens en kameraden. Zij vormden groepjes op straat en bespraken in het openbaar de schanddaden, die de nazi's in de Jodenhoek hadden begaan. De stakingsgezindheid, die reeds lang bestond, sloeg toen reeds bij velen om in bereidheid, om tot staking op te wekken. En op deze dag en daarna, als de arbeiders in de bedrijven zijn samengestroomd en allerlei niet-gecontroleerde berichten de fabriek binnensijpelen, als de spanning zien-derogen opgevoerd wordt en de arbeiders, de één en dan weer de ander, op de meest

onmogelijke plaatsen in de fabriek aan zijn maats vertelt, hoe beestachtig de nazi's toch wel waren, dan is het voor een ieder duidelijk: Deze week zal er iets gebeuren.

En er gebeurde iets! Maar terugziende op die bewogen dagen, kunnen wij nu vaststellen; er was al iets geschied, iets wat de nazi's en hun Nederlandse trawanten niet hadden kunnen voorzien. Uit de beoogde verwarring werd de wil tot verzet geboren en uit de kunstmatig verwekte

relletjes was een waarachtige strijd gegroeid... een strijd, waarvan de echo zich zou voortplanten tot de laatste dag der bezetting.

Maar een staking komt niet uit de hemel vallen. Stakingsgezindheid kan er zijn, stakingswil kan zich demonstreren op allerlei wijzen, maar er moeten mensen zijn, die bereid worden gevonden zich met hun gehele persoonlijkheid in te zetten, doos en marteling te trotseren. En deze mensen waren er.

De Metaalarbeidersstaking in 1941

Reeds eind Januari 1941 en begin Februari, dus nog voor het uitbreken van de relletjes tegen de Joden, werden in zes fabrieken, n.l. bij de Nederlandse Scheepsbouw Maatschappij, de Nederlandse Dok Maatschappij, de Amsterdamse Dok Maatschappij, Du Croo & Brauns, de Vries Lentsch en Verschure, papiertjes opgehangen van de directie, waarin werd aangekondigd, dat arbeiders naar Duitsland moesten gaan. Om eventueel verzet te breken, ging de directie er niet toe over, oudere arbeiders aan te wijzen, maar eerst jongere mensen. De oudere arbeiders zetten zich echter onmiddellijk schrap, want ze wisten één ding; als eerst de jongeren gaan, komen daarna de ouderen aan de beurt. Het moet gezegd worden, dat deze uitzending nog niet verplicht was. Maar de druk, die op de arbeiders werd uitgeoefend was zodanig, dat de ontevredenheid onder hen bij de dag groeide.

We herinneren ons nog, hoe de directies op allerlei manieren probeerden, het groeiend verzet van de arbeiders te stuiten. Door het uitzenden naar Duitsland aanlokkelijk voor te stellen, trachtten zij de jongeren te vermurwen en tussen hen en de oudere arbeiders een wig te drijven. Dit lukte hen echter niet. Ook maakten zij nog gebruik van de, hoewel niet officieel, bestaande kern, om de arbeiders te overreden. Al deze pogingen mislukten echter. Een breuk moest dus komen en deze breuk kwam openlijk 10 Februari. Op die dag werden opnieuw 's middags om ongeveer kwart voor vier in de genoemde fabrieken papiertjes opgehangen, waarin werd aangekondigd, dat de arbeiders voor uitzending zouden worden aangewezen en dat zij, in het geval van weigering, ontslagen zouden worden.

Hierop werd ogenblikkelijk door de arbeiders gereageerd. In één fabriek kwamen zij direct bij elkaar en in een zeer strijdbaar stemming werd toen besloten, om de arbeiders van de andere fabrieken voor te stellen dat, wanneer in één fabriek één arbeider zou worden ontslagen, in alle andere fabrieken het werk uit solidariteit plat gelegd zou worden. Een dag na deze vergadering werd een illegale strijtleiding gekozen, manifesten werden opgesteld, het contact met andere fabrieken was intussen

opgenomen en de manifesten verspreid. De week tussen 10 en 17 Februari was er een vol spanning en geruchten. Dan weer ging het gerucht door de fabrieken, dat de arbeiders, na overleg tussen de Duitsers en de Hollandse directies, zouden worden aangewezen en van de fabriek zouden worden gehaald. Dan weer ging het van mond tot mond, dat de jongere arbeiders 's nachts van hun bedden zouden worden gelicht. In die tijd doken de jongere arbeiders reeds bij hun arbeidskameraden onder. Dat geschiedde, voordat zij het woord „onderduiken“ nog behoorlijk kenden. Als men in die tijd sprak van onderduiken, dan keek men elkaar aan, alsof de spreker, die dat woord gebruikte had, levensmoede was en tot zelfmoord aanspoorde.

Tot eindelijk op Maandag 17 Februari de bom barstte. De Zaterdag daarvoor had de directie van de „Scheepsbouw“ de penningen van de borden laten nemen. Het waren de penningen van de arbeiders — uitsluitend jongere arbeiders — die bestemd waren om naar Duitsland gezonden te worden. Toen deze arbeiders op Maandag 17 Februari dan ook 's morgens om hun werk kwamen, moesten zij wel bij den portier informeren, waarom hun penningen niet aan de borden hingen. Deze vertelde den jongens daarop, dat zij zich naar de staf-koffiekamer hadden te begeben. Daar waren, zo werd ons verteld, de tafels gedekt, terwijl de radio speelde. Het was een ontvangst, waarop de directie van de „Scheepsbouw“ de arbeiders nog nooit had onthaald. Nadat de jongens eenmaal binnen waren en de deuren gesloten, werd hun medegedeeld, dat de aanwezige jonge arbeiders naar Duitsland moesten. Dat wagens van de Duitsers zouden verschijnen, die hen eerst naar het arbeidsbureau zouden brengen, waar zij zouden gekeurd worden, waarna zij naar Duitsland zouden worden gestuurd.

Toen de jongens dit eenmaal wisten, brak de hel los. Een ware opstand in de staf-koffiekamer — de cantine der heren — ontstond. Ramen werden opengesmeten en de arbeiders sprongen naar buiten. Er was geen houden meer aan.

Intussen was het op de werf, dus op de schepen en in de loods, niet stil gebleven. De arbeiders staakten het werk en eisten, dat de jongens vrij gelaten zouden worden. Die hadden echter niet gewacht, maar zichzelf reeds bevrijd. In deze chaos liep iedereen van het werk.

Het contact, dat intussen was gelegd, had zijn invloed gehad. De arbeiders van de „Scheepsbouw“ gingen naar de arbeiders van de andere bedrijven en drongen er op aan, dat zij hun woord zouden houden. En de belofte werd nagekomen. In één uur tijds lagen de bedrijven, die bij deze actie der Duitsers betrokken waren, plat. De eerste grote staking van bedrijfsarbeiders onder Duitse bezetting, was een feit.

Voor deze eerste staking hebben de Duitsers bakzeil gehaald.

Toen 's morgens, dus op Dinsdag, de arbeiders van de „Scheepsbouw“ aan de poort kwamen, was er een papiertje aangeplakt, waarop stond, dat de uitzending van arbeiders naar Duitsland was ingetrokken. De arbeiders van de „Scheepsbouw“ stuurden delegaties naar de andere fabrieken om dit te vertellen. Daarop hervatten alle arbeiders het werk. Toen reeds hadden de arbeiders zich op meerdere dagen van strijd ingesteld. We herinneren ons nog maar al te goed, hoe de arbeiders niet in hun werkplunje naar de fabriek waren getogen. Op die dag zagen we menige bruine schoen onder de werkkleding uitkomen.

In deze staking hadden de arbeiders hun strijd-eenheid en hun macht gevonden. Laten we er direct bijzeggen, dat deze macht op dat ogenblik groter scheen, dan hij in werkelijkheid was. Hij scheen zo groot, omdat de Duitse bezetting door de kracht en de verbitterdheid, waarmee de staking was uitgebroken, volkomen was overrompeld en omdat de arbeiders hun eisen ingewilligd kregen. Maar de feiten lagen nu eenmaal zo. De arbeiders hadden een belangrijke overwinning behaald op het nog niet verslagen Duitsland. Ze hadden hun machtsformatie gevonden en dit spraken ze dar ook openlijk uit. In die dagen leken de fabrieken ware politieke scholen. Hevig laaiden de discussies op; openlijk werd gesproken over het bankroet van de oude strijdvorm. De kracht, waarmee de staking was begonnen, de overwinning die zij hadden behaald, brachten de arbeiders tot uitspraken, die duidelijk waren. Eenheid alleen van onderop is de weg, eenheid op de grondslag der bedrijven.

Voedselconferentie

De Britse regering zal de ministers van Voedselvoorziening van Europa uitnodigen tot een voedselconferentie te Londen. Als het de bedoeling is, het komende hongerrantsoen voor de massa in de praktijk te toetsen op die conferentie... wij verordstellen dat er dan weinig belangstelling voor zal zijn. Tenzij de bezoekers zich van tijd tot tijd, mogen verwijderen, om in een andere zaal, aan een goed voorzien buffet, het tekort aan te vullen.

DE GROTE DAGEN

Als wij nu spreken over de Februari-staking van 1941, dan zien wij deze als iets concreets, als een afgerond geheel. Maar zij, die ooit een staking bewust en actief hebben meegemaakt, weten, dat iets dergelijks voorbereiding behoeft. Als de draden zichtbaar zouden kunnen worden gemaakt, die toentertijd de bedrijven kriskras met elkaar verbonden, als men zou kunnen zien, hoe veel mensen tegelijk de dragers waren van de draden, die verschillende groepen verbonden, dan zou men er een beeld van krijgen, hoe deze staking was voorbereid. Men kon het zien in die dagen. Allerlei verschillende groepjes arbeiders, die discussieerden, zwoegen, als de andere arbeiders erbij kwamen staan. Betrouwbare arbeiders werden uitgenodigd om in verschillende groepjes te werken. En allen wilden zij hetzelfde. Staken!

Amsterdam had een Jodenbuurt, geen ghetto. Waarin het onderscheid ligt? Er is een onderscheid. Rome had een ghetto, de Jodenwijk daar werd „ghetto“ genoemd, een naam die over de gehele wereld verbreid is. Met het woord „ghetto“ is dwang verboden. Joden moeten daar wonen. Zo was het in Warschau in P aag en Frankfurt aan de Main en in vele andere grote en kleinere steden. Zij moesten daar wonen, vaak mochten zij de Christenstad overdag niet eens betreden. Zij bevonden zich in voortdurende hechtenis, in „Schulzhaft“ zei men bij de nazi's heel in het begin woonden ze daar vrijwillig bij elkaar; uit deze vrijwillige isolering kwam de dwang voort. En toen de moderne tijd de dwang ophief, bleven velen vrijwillig in de nauwe stegen achter de muur, de werkelijke en de onzichtbare. Want er bestond ook een onzichtbare muur, de omheining uit geboden en verboden, die rabbi Jochanan ben Sakkal om Israël oprichtte, toen de muren van Jeruzalem door de Romeinse legioenen doorbroken waren.

Maar Amsterdam had geen ghetto, omgeven door een stenen muur, waarvan de poorten 's avonds gesloten werden. Amsterdam had alleen een Jodenbuurt, had tenslotte meerdere Jodenbuurten, waarin zich al spoedig welkome, of minder welkome gasten vestigden. De eersten, die kwamen, die uit Spanje en Portugal, waren zeer welkom. Zij kwamen niet met lege handen en hoofden. Ruim 400 jaar geleden verlieten zij het Pyreense schiereiland, waar de geldnood der koningen der granden en van de kerk, het fanatisme der inquisitie en de brandstapels, waarop de ketters brandden, hen verdreven. Amsterdam nam ze graag op, sloot ze niet in, maar liet ze leven. De grote handelsstad Amsterdam behoeft haar gastvrijheid niet te betreuen.

Later kwamen ook anderen, uit het Oosten, in altijd groter aantal; met minder rijke bagage en daarom ook minder welkom, weinig geliefd door hun eigen geloofsgenoten, wier voorvaders bankiers, ministers en doktoren der Spaanse en Portugese koningen geweest waren. De nieuw-aankomelingen waren voor hen „arme familie“, met wie men zich niet graag liet zien, die men zelfs bij gelegenheid verloorocht. Maar ook die uit het Oosten werden niet in een ghetto opgesloten, maar hadden deel in de burgerlijke vrijheid en haar beroepen. Een kleine laag in de grote wa en geldhandel en in de vrije beroepen, de massa als kleine handelaars en handwerkers en niet weinigen als loonarbeiders. Ze bleven nog voor het grootste deel onder elkaar, half vrijwillig, half gemedend door hun streng-christelijke omgeving, maar hun wijk was geen ghetto in de klas-

Dinsdagmorgen, toen vele arbeiders 's morgens naar hun werk gingen, zagen zij wel trams rijden, maar het waren er slechts enkele. Een ieder wist, dat er iets aan de hand was en het werd gezegd ook. „Er moet een staking uitgebroken zijn aan de tram, maar het is nog niet algemeen“. Met deze berichten kwamen de arbeiders in de fabrieken. En toen begon het. Overal vormden zich groepjes en overal waren er nu moedige arbeiders, die hun kameraden toespraken en van hen solidariteit eisten met de arbeiders der tram. In hartstochtelijke woorden bezwoeren zij hen, nu een eenheid te maken en de arbeiders van de tram niet in de steek te laten, daar anders de wraak van de Duitsers zich met alle felheid tegen dezan zou keren. Maar er was niet veel nodig, om de arbeiders uit de fabrieken te krijgen. Met drommen, met duizenden tegelijk

stroomden ze van de overkant van het IJ naar de stad terug, terwijl elke pont weer duizenden werkers van de stad naar de overkant bracht. Liederen weerklonken. groot was de blijdschap, men klopte elkaar op de schouders, mannen en vrouwen zoenden elkaar van vreugde. Men was verheugd over een daad, die men verlangd had te doen: zich een stuk vrijheid veroveren tegen de wil der Nazi's.

Maar terwijl de arbeiders de fabrieken uitstroomden, waren er tientallen die zich bezonnen op wat nu verder moest gebeuren. Ze probeerden de strijd verder uit te dragen, naar die fabrieken, waar het uitbreken der staking wat moeilijker ging. Zij bleven niet buiten staan, maar drongen met geweld de fabrieken en werkplaatsen binnen, gooiden de portiers opzij en spraken de arbeiders en arbeidsters toe, het werk neer te gooien. We zien nog voor ons, hoe grote uitbreidingscolonnes van fabriek naar fabriek trekken, van kantoor naar kantoor. En iedereen werd door de staking aangegrepen. Hoog golfde de sta-

king op en beukte met onweerstaanbare kracht tegen alles en ieder. Maar de werkers willen wel en de ondernemers en ondernemertjes voelen v el, dat zij daartegen geen weerstand kunnen bieden. Zij hebben zelfs sympathie. Een ieder voelde het: deze Februarimaand is een stakingsmaand en dit kan niet tegengehouden worden.

Toen de arbeiders met drommen de straten doortrokken en alles niet direct naar huis ging, stond de stad als het ware in het teken van één groot verzet. Dit kwam het duidelijkst naar voren in de drukke straten en op plaatsen, waar groepen stonden te praten. Het eerste gedeelte van de stakingsdag waren de Grüne Politisten zo goed als niet op straat. Zij waren volkomen door de staking „überraucht“, maar 's middags op de Noordermarkt en omgeving waren zij present. Zij joegen de demonstranten uiteen, die riepen: Eerst zij, dan wij!

Diezelfde avond werd de uitzonderings-

toestand gelast en mocht de bevolking na half acht niet meer op straat. We herinneren ons nog, hoe vele arbeiders door dit besluit gedupeerd waren en van de adressen, waar zij besprekingen voerden, niet vandaan konden.

De volgende morgen kwamen de arbeiders weer voor de fabrieken. Er werd echter doorgestaakt, ofschoon toen al duidelijk enkele tekenen aanwezig waen, dat bij de tram die dag de staking zou worden gebroken. Toen deze 's middags dan ook reed, was het voor ieder duidelijk, dat de staking geëindigd was. Ontmoedigd keken de stakers naar de rijdende trams. Iedereen wist, dat dit voor allen het openlijke teken was van het einde der staking. 's Avonds in de kranten stond, dat dreigende maatregelen in het vooruitzicht werden gesteld en toen later als een lopend vuurtje door de stad ging, dat grote groepen gemotoriseerde S.S.-troepen de stad binnentrokken, voelden de arbeiders, dat verder staken zinloos was.

Langer staken was trouwens ook niet nodig. Het protest had geklonken. En niet alleen in Amsterdam. In Haarlem, in de Zaanstreek, in het Gooi en in Weesp had men met vol enthousiasme de staking overgenomen. In de Zaan en in Weesp waren nog verschillende fabrieken, die op Donderdag 27 Februari nog staakten. Eerst, toen zij met zekerheid wisten, dat in Amsterdam de staking was geëindigd, hervatten zij weer het werk.

Deze Februari-staking zal in de herinnering van alle werkers uit Noord-Holland blijven voortbestaan als één der meest grootse bewegingen; een beweging uit solidariteit, een beweging uit liefde voor onderdrukte mensen.

Waar Prof. Romme zich niet mee bemoeit

Terwijl het proletariaat op geen stukken na kans ziet de gaten te stoppen, die de oorlog in de huishoudens geslagen heeft, is het de heer Romme, die in de Tweede Kamer van den minister-president het volgende ten antwoord kreeg:

„Op de klacht van den heer Roosjen, dat de soberheid en de armoede het deel van het volk is, de weelde het deel van hen, die bij het overheidsapparaat betrokken zijn, antwoordde de minister-president, dat deze tendens inderdaad aanwezig is. T.a.v. de auto's kondigde prof. Schermerhorn aan, dat een speciale dienst is gecreëerd, die tot taak heeft te controleren, wie een auto nodig heeft, ja dan neen.“ (Trouw, 1 Februari).

Iedere week opnieuw zuchten onze vrouwen om de eindjes aan elkaar te knopen. Een hopeloze taak. En daar, in de kringen, die bij het overheidsapparaat betrokken zijn, wordt met geld gemeten, zo erg, dat zelfs de regeringschef er schande van spreekt. Het moet inderdaad wel de spuigaten uitlopen.

Nog wat voor Romme

„De Waarheid“ van 11 Februari bericht, dat een taxateur van het Rijkstextielbureau in één maand aan provisie 11.000 gulden opstrekt. Bij een accountantscontrole kreeg dit bureau opdracht deze provisie te herzien. Natuurlijk gaf dit bureau geen gevolg aan deze opdracht. Er werd nogmaals 10.000 gulden uitbetaald aan provisie. Het zit wel goed in mekaar, hè, daar aan de top. Vooral zuinig zijn, arbeiders, anders wordt onze productie te duur, en krijgen we geen deviezen.

Het begin het einde

sieke betekenis. Hun onvrijheid was de „vrijheid“ van een maatschappelijke orde, waarvan het kapitaal de meester is. Voor de Amsterdamse Joden, voor die met de Spaans-Portugese namen, zowel als voor die uit Polen, Bohemen, Galicië, en Duitsland bestonden er geen uitzonderingswetten; zij mochten zich laten uitbuiten of zelf uitbuiten in de vrijheid van de moderne maatschappij.

Hun aantal bedroeg bijna 100.000, ongeveer een tiende van de bevolking van de Nederlandse hoofdstad, niet meegerekend diegenen, wier Joodse voorvaders of -moeders, met of zonder geloofsverandering, met niet-Joden getrouwd waren. Hun minderheid was groot genoeg, hun invloed op handel en nijverheid, politiek en cultuur beduidend genoeg, om Amsterdam in de ogen van anti-semitische maniakken te laten verschijnen als „Jodenstad“. Niet alleen de agitators der Duitse en Nederlandse Hitler-fanatici zeiden dat, ook menige niet-nazi, zelfs menige „anti-fascist“ dacht het. „Het anti-semitisme“, zei Bebel eens, „is het socialisme der stommerikken“. In 1941 stond op een muur in een Amsterdamse arbeidersbuurt gekrabbel: „Laat de rotnoffen met hun rothanden van onze rotjoden afblijven, dat doen we zelf!“

Wie weet, hoe het gegaan was, als de Duitse bezetting tactischer en minder haastig opgetreden was? Als men bedenkt, dat na de uitmoording van meer dan honderdduizend Nederlandse Joden, na alle ervaringen met de praktijken van de ras-vervolging, nu eerder meer dan minder anti-semitisme te constateren is, dan twijfelt men aan de zogenaamde immuniteit der Nederlanders tegenover het besmettingsgevaar van de rassenswaan. Stomiteit en gebrek aan onderscheidingsvermogen zijn internationale verschijnselen, waarvoor slechts zekere voorwaarden nodig zijn, om een gevaarlijke toestand voor de samenleving te scheppen.

Maar het Duitse imperialisme had geen tijd en geen geduld. In Duitsland zelf wachtte het van 1933 tot aan de herfst van 1938, voor het tot pogroms van de grote omvang overging. In bezet Nederland duurde het nog geen jaar. De oorlogseconomie, evenals het doel waarom de oorlog begonnen was, duldde geen overwegingen. De Ne-

derlandse rijkdom aan kapitaal en arbeid moest zo vlug mogelijk, en radicaal aangewend worden en men begon daar, waar men ook in Nederland de minste weerstand verwachtte, waar men zelfs in zekere lagen op sympathie hoopte, minstens op welwillende neutraliteit. Men begon met de drijfjacht op de Joden, waarbij de eerste uitvoering van het program aan de vijfde colonne, in functie of niet in functie, opgedragen werd.

Het begon in de oude Jodenbuurt, tegen de armen, niet tegen de vooraanstaanden in de Joodse gemeente, van wie men zich nog in de „Joodse Raad“ als uitvoerders der massa-deportaties en uitplundering bedienden wilde, een speculatie, die volkomen gelukt is. Zoals Hitler en Mussolini de gevechtswaarde van hun luchtwapen in de Spaarse burgeroorlog wilden proberen tegen de arbeiders en boerenbevolking, zo moesten de pogroms in de oude Jodenhoek van Amsterdam een proefstuk en tegelijkertijd een oefening voor de W.A. zijn. Men rekende op de „gezonde“ volksreactie, op het „natuurlijke“ anti-semitisme van den „kleinen“ man en tevens met de antipathie der „betere“ kringen tegen het Joodse proletariaat van het Waterloo plein en omgeving.

En het Joodse proletariaat had weinig te hopen. Millioenen van zijn klasse-genoten in Duitsland en Polen waren reeds uitgeroeid, zonder dat men iets van verzet hiertegen of van solidariteit met hen vernomen had. De vooraanstaanden in de Joodse gemeente waren bereid, als „Joodse Raad“ de dorproving van de „koude pogroms“ te helpen organiseren; slechts weinigen weigerden de hun toebedachte taak te aanvaarden.

Men bood verzet op het Waterloo plein, samen met arbeiders, mannen vrouwen, die uit de Jordaan en van Kattenburg gekomen waren. Men verwachtte geen algemene hulp, eerder was men zeker van een nog sneller ondergang. En wij, die toen al gezocht werden voor ons anti-fascistisch werk en in de gedwongen tijdelijke isolering van ons „dukkadres“ zaten, ook wij hadden niet veel hoop voor de toekomst der Joden. Wij zagen het begin van het einde van de Joodse bevolking. Tot in de stilte van onze schuilhoek drongen geruchten. Vanuit het venster zagen we de kin-

deren vroeger dan anders uit school komen. In de stille straat der buitenwijk groepen de mensen bij elkaar in opgewonden gesprek. Enige gemeente-arbeiders, die in het plantsoen tegenover ons huis aan het werk waren, hadden hun gereedschappen weggezet en luisterden naar een man, die op de fiets was komen aanrijden. Het gesprek van de arbeiders was niet te verstaan. Maar er moest iets ernstigs zijn, naar de uitdrukking van hun gezichten te oordelen. Tenslotte namen ze hun schoppen op en gingen weg. Na enige tijd volgde de rest der arbeiders, samen met den fietser. De arbeid rustte. Het was niet meer uit te houden, maar we moesten wachten, we konden niet op straat komen, geen buur mocht ons zien, en eerst 's avonds zouden onze kameraden thuis komen. Eindelijk kwamen ze, zelf Joden, en ze hadden stralende gezichten. Amsterdam was nog steeds in handen van de Nazi's. Hitler-Duitsland was nog altijd meester in Europa, het stervensuur der Nederlandse Joden was aangebroken, het was het begin van het einde voor honderdduizend. Maar het was ook het einde geweest van de lichamelijke en geestelijke verlamming. Het was het nieuwe begin van een revolutionaire beweging. Bij de ongelijkheid der wapens was een nederlaag te voorzien, desondanks was het een overwinning: De Amsterdamse arbeiders NAMEN het niet!

De voorzitter van de Amsterdamse „Joodse Raad“ sprak 's avonds op verzoek van Rauter over de radio-distributie tot de Amsterdamse arbeiders en riep ze op, de staking te beëindigen. Hij zei, de belofte der Duitse politie te hebben, dat geen geweldsmaatregelen tegen de Joodse bevolking meer zouden voorkomen. Hij heeft de oorlog overleefd. Hij heeft de lijken-stoeten, die naar Westerbork en van daaruit naar Polen gingen, geadministreerd. Hij heeft dat niet gewild, evenmin als zijn collega's, maar ze hebben het gedaan, ze zijn mede schuldig aan de grote uitroeiing, evenals al diegenen, die „geloofden, erger te voorkomen“. Dat „ergere“ was het in gevaar brengen van hun eigen leven of zelfs van hun baantje!

De Amsterdamse arbeiders hebben in de Februari-dagen van 1941 hun Joodse klassegenoten niet kunnen redden. Integendeel: voor velen heeft het verzet een vroege dood betekend — ook voor sommigen van de stakende arbeiders; voor allen, die als gijzelaars naar Mauthausen gebracht werden. Toch gelden voor de staking van Februari 1941, de woorden, die Karl Marx gezegd heeft over de Parijse Commune van 1871, dat de herinnering aan deze daad bewaard blijft in het hart der internationale arbeidersklasse.

Legende vorming

Er gaan fabels door het land. Fabels, die zowel door de Stalinisten als door de burgerij bewust worden gemaakt. Zij beide verdraaien de geschiedenis in overeenstemming met hun politieke belangen.

Zoals we weten, beweert de C.P.N. de Februari-staking te hebben gemaakt. De bedoelingen zijn doorzichtig. Zij wil zich het privilege toe-eigenen, de grondslag voor het later opgekomen burgerlijk verzet gelegd te hebben. Wij zien hier af van de naïeve opvatting, dat een staking van een dergelijke omvang, waarin de gehele stad, het Gooi, de Zaanstreek, Haarlem en IJmuiden betrokken waren, „gemaakt” kan worden. Een ieder, die aan deze staking heeft deelgenomen, kan het tegenwoordig aantonen. Natuurlijk willen wij het aandeel, dat de C.P.N. aan deze staking heeft gehad, niet verkleinen. Wij weten, dat zij hier hard heeft gewerkt, maar dat is iets vanzelfsprekends, waarvoor communisten, of zij, die daarvoor willen doorgaan, zich niet op de borst behoeven te slaan.

In de reclame, die de C.P.N. voor haar vergadering in de Markthallen maakt, komt duidelijk tot uitdrukking, dat zij deze stakingsherdenking als verkiezingsreclame gebruiken wil. Het verzet van tienduizenden arbeiders en de dood van verscheidene van hen worden misbruikt voor haar doorzichtige politiek van klassen-vrede.

Legendevorming komt echter niet alleen van die kant. Zij wordt ook, en bewust, gemaakt door de burgerij. Deze heeft er, en dat juist in deze tijd van voortdurend oplaaiende klassen-botsingen, belang bij om op de quasi-gemeenschappelijke belangen van arbeiders en „bedrijfsleven” te wijzen. Daarom legt zij voortdurend de nadruk op de nationale belangen, die ons allen zouden binden. Maar het is moeilijk om de „eenheid van het volk” te propaganderen, als de arbeiders in de fabrieken en werkplaatsen en de kantoorbedienden achter hun lessenaars elke dag opnieuw herinnerd worden aan de tegenstellingen, die er tussen hen en hun „werkgevers” bestaan. Daarom laat de bourgeoisie geen kans voorbij gaan, daar waar ogenschijnlijk, dus bij oppervlakkige beoordeling, een nationaal optreden zou hebben plaats gevonden, aan een dergelijke nationale gebeurtenis te herinneren. Elke herinnering aan klasse-optreden moet zoveel mogelijk worden uitgewist. Daarom ziet de burgerij er geen bezwaar in, een grote staking uit het verleden in haar voordeel om te buigen, dus voor haar belangen te gebruiken. Vandaar, dat ook ZIJ een grote herdenking op touw zet.

Ook aan deze herdenking, die de burgerij organiseert, zal de C.P.N. meedoen. Het is in overeenstemming met de politiek, die zij ook op andere gebieden voert. Dat zij dus zelf ook nog een vergadering belegd, is niet in tegenspraak met haar deelnemen aan de nationale betoging. Het is een onderdeel van de algemeen gevoerde politiek.

Tegenover de legende-vorming, waarbij dus de C.P.N. en de bourgeoisie hand in hand gaan, geven wij een lezing van de Februari-staking, zoals zij zich in werkelijkheid heeft toegedragen. Daarvoor was het nodig, dat we terug grepen naar begin van Februari 1941. De C.P.N. gaat veel verder terug in haar geschiedschrijving. Ze haalt er zelfs werkverschaffings-stakingen bij, die reeds in November en December 1940 in Amersfoort, Baarn en omgeving uitbraken. Zij doet dit, om aan te tonen, dat het verzet van de illegale C.P.N. reeds zoveel wortel had geschoten onder de arbeiders in de bedrijven, dat daarmee feitelijk reeds de grondslag was gelegd voor de activiteit, die de arbeiders in de Februari-staking zouden ontplooiën. De fabrieksarbeiders weten echter beter. Ze weten natuurlijk, dat er werkverschaffings-stakingen waren en zelfs grotere, dan onder de vorige regeringen. Maar een verbinding met de bedrijfsarbeiders bestond zo goed als niet. Wel waren er arbeiders van verschillende schakeringen, die aan de steunacties, die

intussen op touw waren gezet, hadden deelgenomen.

Men kan pas van een werkelijke krachtsuiting van de Amsterdamse arbeiders spreken in de staking der metaalarbeiders aan de overkant van het IJ. Maar juist aan deze staking was de C.P.N. zo onschuldig als maar mogelijk is. Natuurlijk zal zij dit bestrijden. Maar dat is niet belangrijk, want ook hier weer weet elke arbeider, die in die tijd aan de overkant van het IJ heeft gewerkt, dat deze staking op heel andere wijze ontstond dan de C.P.N. voorgeeft. Wat echter wel belangrijk is: reeds in deze metaalstaking zat een belangrijk stuk protest tegen de Joden-vervolgning.

Wij weten, dat toentertijd, dus bij gelegenheid van de staking van de 17e Februari, manifesten werden uitgegeven, waarin de eis werd gesteld, dat de W.A. van de straat moest. Maar daarop willen wij hier niet verder ingaan, daar dit hiervoor reeds uitvoerig is geschied.

Stakingen

Dat de verzetseest en de ontevredenheid onder de arbeiders steeds groter worden, blijkt wel uit de stakingen, die telkens weer uitbreken. De ontevredenheid over de langdurige onderhandelingen door de „erkende” vakbonden is vaak oorzaak dat men wachtesmoe het bijltje erbij neerlegt en met de daad wil tonen dat men het met de gang van zaken niet eens is. Vaak ook zijn de uitkomsten van dat onderhandelen zodanig beneden de verwachtingen, dat er door de arbeiders geen genoegen mee genomen wordt. Dit bewijst wel, dat er tussen de „erkende” vakbonden en de massa der arbeiders geen binding, geen hecht contact bestaat.

Om de opbouw en een nieuwe winstbasis voor

het kapitalistische bedrijfsleven te krijgen, is het nodig dat de staat zich er mee bemoeit en tevens financieel steunt. Veel meer dan in de vooroorlogse periode is het ondernemersdom genoodzaakt, zich hecht te organiseren, niet alleen om de strijd tegen de arbeidersklasse beter te kunnen voeren, maar om die strijd al bij voorbaat uit te schakelen. Het kapitaal heeft in de bedrijven vrede nodig, de opbouw en de winstmakerij om nieuw kapitaal te vormen, mogen niet door kleine of grotere conflicten stagneren.

Om die bedrijfsvrede mogelijk te maken, moeten er organisaties zijn, die deze verzekeren. En of de arbeiders dit nu goedvinden of niet, ze zijn er, verenigd in de z.g.n. Bedrijfsunie. Reeds voor de oorlog bleken deze organisaties niet in staat, het voor de belangen van hun leden op te nemen. Dat was dan ook mede oorzaak, dat vele arbeiders na de „bevrijding” nieuwe vormen van organisatie zochten. Zij bouwden de E.V.B., met het vaste voornemen, dat die nieuwe organisatie zich niet zou ontwikkelen tot datgene, waarmee zij hadden afgekeurd, maar een organisatie zou zijn, waar de eigen activiteit en besluiten de doorslag zouden geven.

In de aanvang voldeed de E.V.B. ook gedeeltelijk aan die verwachtingen. De grote Rotterdamse havenstaking gaf in grote omvang iets te zien van het zelfstandig besluiten en doorvoeren van de strijd door de arbeiders, die van bedrijf tot bedrijf zich met elkaar verbonden. Heel bewust werd daar met de oude praktijk gebroken, dat een of andere bestuurder per conferentie de strijd afsmoorde, zoals voor de oorlog schering en inslag was.

Dat was een organisatie waaraan behoefte was en vele duizenden arbeiders sloten zich aan. Zelf zullen wij uitmaken hoe en waar er gestreden moet worden, zo was de gedachte. Zeker, er zouden fouten gemaakt worden, maar die konden worden verbeterd, in en door de ervaring.

De ontwikkeling van de E.V.B. gaf echter een ander beeld te zien. De E.V.B. streefde naar erkenning door ondernemers en autoriteiten. Er zijn twee verschillende soorten van erkenning. Er is een erkenning, die afgedwongen wordt, doordat men een macht is, waarmee rekening moet worden gehouden door den tegenstander. En er is ook een erkenning, die „verdiend” wordt, doordat men blijkt geeft een fatsoenlijke organisatie te zijn, die bruikbaar is om volgens

STEMMEN

tegen de kapitaalsmacht. Maar sterker dan de verbittering was de solidariteit met alle verworpenen, die langzamerhand tot de strijd ontwaakten en dieper dan de haat was de liefde voor de slaaf-geborenen.

En de mensen, die naar deze stem geluisterd hebben, waren... Duitsers, antifascistische Duitsers, die één met ons zijn geweest in het verzet, die weer één zullen zijn met ons, als het er om gaat, de strijd voort te zetten.

„Slechts de doden in ieder land”... zingt Ernst Busch aan het eind van een lied. In ieder land. Laten we dit niet vergeten. Laten we niet luisteren naar de bezeten, van woede trillende stem uit „Raduga”. Het is beter, dat we het lied van Ernst Busch tot ons hart laten doordringen, al is het dan een „Duitse” klank, die uit een ver verleden tot ons komt. We moeten er naar luisteren. Het is dezelfde stem, die op de slagvelden van Spanje klonk, waar proletariërs van alle landen, ook Duitse, hun leven ten offer brachten. Ter verbreking van onze knechtschap.

de spelregels, de arbeiders in het gareel der ondernemers te houden of terug te brengen. Dat men dus een organisatie is, die de opbouw als no. 1 stelt en die niet in de war wil sturen. Die laatste soort erkenning koos de landelijke E.V.B.-leiding. De ideologische verbondenheid met de Paul de Grootse politiek was daar zeker niet vreemd aan.

In de eerste plaats moest afgerekend worden met het zelfstandig besluiten van de bedrijfsarbeiders, om al of niet kracht achter hun eisen te zetten door middel van staking. Dat dit niet gemakkelijk is, bewijst het veelvuldig voorkomen van spontaan uitbrekende stakingen. Als de staking een feit was, werd de hulp ingeroepen van de E.V.C., die de leiding op zich nam. Maar meer en meer doet de E.V.C.-leiding daarbij datgene, wat de „erkende” vakbonden niet bij de arbeiders voor elkaar hadden kunnen krijgen: Het dampen van de strijd en het ombuigen van de activiteit der arbeiders naar de activiteit van de leiders aan de conferentietafels, het herstellen van de vrede in het bedrijfsleven, en de oplossing van de kwesties door onderhandelingen. Dezelfde argumenten, die de „erkende” bonden gebruiken, komen daarbij voor de dag: De staking is onjuist, de onderhandelingen worden zodoende in gevaar gebracht, de voedselvoorziening, de productie worden benadeeld, enz. Van een streven om de strijd voort te bereiden,

DE STRIJD TEGEN HET MILITAIRISME

De strijd, die door de arbeidersbeweging en door verschillende burgerlijk-pacifistische stromingen tegen het militarisme is gevoerd, is door de 2e wereldoorlog in een groot fiasco getuigd. Het militarisme is machtiger dan ooit. Nooit zagen we grotere legers, krachtiger vernietigingsmiddelen. En nu, na de 2e wereldoorlog, zijn de oorlogsbegrotingen in alle landen nog hoger dan ze vroeger in vredetijd ooit zijn geweest, de vredessterkte van de legers van nu benadert de oorlogsterkte van vroeger en Engeland en Amerika voerden de dienstplicht in. Indonesië roept nu een eigen nationaal leger op de been.

De wereld is nu in vredetijd tot een geweldige wapenmagazijn geworden, terwijl miljoenen regelmatig worden gedrukt en andere miljoenen dag en nacht aan het werk zijn, om dit leger te onderhouden en van 't beste te voorzien, wat menselijke techniek kan voortbrengen. De kosten van de bewapening zijn tot zulk een krankzinnige hoogte gestegen, dat Frankrijk zich genoodzaakt heeft gezien, een deel van het leger te ontbinden. Niet om gelden voor het leven vrij te maken, maar omdat de ontberende bevoëking de lasten niet tot die hoogte kan opbrengen. Zo is het militarisme een pest, die reeds generatie's achtereen aan de welvaart van de bevolkingen vrat en die nu verwoestender werkt dan ooit.

Het heeft in de tijd voor de 2e wereldoorlog niet onthouden aan illusie's, om de oorlogen uit te bannen en de bewapeningen tot een minimum terug te brengen. Internationale vredescongressen, volkenbond, ontwapeningsconferenties, waren de uitdrukking van deze illusie's. De reformistische arbeidersbeweging geloofde in deze illusie's en deed er aan mee. Maar de marxistische arbeidersbeweging wist, dat het militarisme onder het kapitalistische productiesysteem niet uit te bannen is, maar dat het juist voortdurend in kracht moet toenemen, omdat de bezittende klasse geen andere methode kan hebben, om haar onderdrukte bevolkingen uit te vechten, of om de onderdrukte bevolkingen in haar macht te houden. Zo lang de productie om de winst, dat is om de uitbuiting van de bevolkingen, grondslag der samenleving is, zolang zal het militarisme zich in volle kracht handhaven. Daarom valt de strijd tegen het militarisme voor de marxistische arbeidersbeweging samen met de strijd tegen het kapitalisme als productiesysteem. Zodoende heeft de marxistische arbeidersbeweging ook nooit deel uit gemaakt van een afzonderlijke, anti-militaristische beweging.

door de propaganda ter hand te nemen voor uitbreiding van de strijd van bedrijf naar bedrijf, om op die manier de klassekrachten te verzamelen door de acties van de arbeiders zelf, wordt steeds minder gehoord.

De stakingen in de Amsterdamse haven en op Schiphol zijn daar opnieuw een bewijs van. Het advies „aan de gang, jullie belemmeren de onderhandelingen” klinkt veelvuldiger. Het voorbereiden, de agitatie der actiefste en meest klassebewuste arbeiders, wordt door de E.V.C.-leiding niet alleen niet gesteund, maar geremd.

Partiële conflicten hebben maar betrekkelijke waarde. De grote tegenstander gaat er niet voor uit de weg. Brede golven van verzet moet hij tegenover zich vinden, willen onze eisen ernstig genomen worden. Willen wij arbeiders onze eisen meer kracht bij zetten, dan moeten wij zelf de voorbereiding van de strijd voor die eisen ter hand nemen. Wij moeten niet volstaan met onze grieven in het eigen bedrijf te bespreken, maar wij moeten het vanuit het bedrijf, samen, onder de aandacht brengen van onze maats in de andere bedrijven, om zodoende een breed verzetfront te organiseren. Om zodoende tot uitdrukking te brengen onze eisen, door onszelf opgesteld, en niet laten afleiden door de voorstellingen, die door welke organisatie ook, in samenwerking met de werkgevers zijn opgesteld.

dat verwijt niet gerechtvaardigd. De marxistische arbeidersbeweging acht een val van het militarisme niet mogelijk zonder de val van het kapitalisme, terwijl het door individuele dienstweigering niet wordt geschaad. Het kapitalisme kan alleen bestreden worden door het gemeenschappelijk optreden, waarin de mensen leren de maatschappij te beheersen. En voor zo ver in het leger strijd gevoerd kan worden, kan dat alleen door gemeenschappelijk optreden van de soldaten. Zodoende spoorde zij niet tot individuele dienstweigering aan, maar wel tot collectief verzet in het leger.

Het is nu de vraag, of de standpunten inzake de individuele dienstweigering van vroeger en het pogen van collectief verzet in het leger in de huidige toestand hun geldigheid nog hebben. We menen, dat individuele dienstweigering in het algemeen gesproken voor de tegenwoordige tijd minder zin heeft dan ooit. Het is niet aan te nemen, dat langs deze weg werkelijke krachten zijn los te maken voor maatschappelijke bewustwording van de arbeidersklasse. Daarvoor is het militarisme nu veel te krachtig in de hele staat en de hele maatschappij georganiseerd.

Het is echter een andere zaak, of deze individuele dienstweigering voor bijzondere gelegenheden nuttig kan zijn. We denken hierbij b.v. aan de toestand van het ogenblik, nu de jongens worden opgeroepen, om met of zonder goedkeuring van de grondwet op de Indonesische bevolking te worden losgelaten. Aan de ene kant bestaat onder vele jongelui wel lust er heen te gaan, omdat het avontuur van een vreemd land lokt, terwijl het leger een materiële verzorging in voeding, kleding en genotmiddelen biedt, die het burgerleven hun onthoudt. Maar anderzijds is bij anderen een diepgaande weerzin vast te stellen, die over individuele dienstweigering op uitgebreide schaal doet mompelen.

We betwijfelen, of van deze individuele dienstweigering veel terecht komt. Men beweert, dat er nu 6 jaar gevangenisstraf op gesteld is, wat de meesten wel zal terughouden. En geen gehoor geven aan de oproep tot dienstname zou moeten leiden tot onderduiken, feitelijk voor altijd. Wat praktisch natuurlijk niet mogelijk is. Het betekent, dat de onderduiker ook voor zijn verdere leven praktisch uit het maatschappelijk arbeidsproces gestoten is.

Toch wil dat niet zeggen, dat een dergelijke actie tot dienstweigering zonder meer moet worden afgewezen. Maar als er iets van terecht wil komen, kan dat alleen als onderdeel van een veel grotere actie, die door de arbeidersbevolking vanuit de bedrijven wordt gevoerd. De militaire uitzending naar Indonesië kan geen kwestie van de opgeroepen jongens alleen zijn. Het is evengoed een kwestie van de bootwerkers, die de schepen klaar maken, van de arbeiders aan de scheepswerven, die de boten gereed maken, van de transportarbeiders, van de hele werkende bevolking. Wie de uitzending naar Indonesië wil verhinderen, moet de „publieke opinie” op dit punt bewerken. En het komt dan niet alleen aan op een welwillende instemming met zulk een actie, maar op een daadwerkelijk ingrijpen van de massa, zoals de Spaanse arbeiders destijds het zenden van troepen naar Afrika onmogelijk hebben gemaakt. Want hier ligt het zwaartepunt. Is de bereidheid van de werkende bevolking aanwezig, uit de weerzin van de bevolking zich met de daad, dan pas kan de individuele dienstweigering voor de uitzending als onderdeel in deze hele actie verschijnen. De verantwoording voor het uitzenden van de jongens naar Indonesië, berust pas in laatste instantie bij de jongens zelf. Ze ligt in eerste instantie bij de arbeiders in de bedrijven.

V.S.V. - Vergaderingen

Zaandam.
Donderdag 28 Februari a.s. Reigerstraat 4.
Onderw. „De Strijdtactiek der Arbeidersklasse”.
Aanvang 8 uur.

Rotterdam-Zuid.
Zondag 24 Februari a.s. in de zaal van „Rein Kokken”.
Blokweg 5 aanvang 11 uur.
Onderw. „Van Slavenlij, tot Arbeidersmacht”.

Gezondheids „ZORG” in Indonesië

Ook in de verpleegsterswereld schijnt enige beweging te komen. Men heeft een E.V.C. opgericht en is actief in de weer om betere sociale omstandigheden. Men organiseert lezingen, op een waarvan Dr. Mochtar heeft gesproken over „Gezondheidszorg in Indonesië”. In het „Mededeelingsblad van Verplegenden” vonden we hierover een verslag, dat als volgt luidt:

„Over de medische zorg in Indonesië is in Nederland weinig bekend. Wil men dieper op deze aangelegenheid ingaan, dan zijn de publicaties zeer verspreid en moet men verschillende rapporten over verschillende tijden opzoeken. Uit een rapport van Prof. Remmelts 1938 blz. 690 leest men b.v.: dat er ieder kwartier een kraamvrouw sterft en iedere 40 minuten een zuigeling. De medische en verplegingszorg is afhankelijk van de staatskundige toestand. Dr. Mochtar had de grootste bewondering voor het gigantische werk, wat de Nederlandse artsen daar ten uitvoer brachten, zo ook het verplegend personeel, een bewondering en respect, die door het hele Indonesische volk gedeeld wordt.

Nederlandse artsen en verplegend personeel gaan met vele en mooie idealen naar Indonesië. Slechts enkelen hunner volharden en blijven hard werken om de wontoestanden op gebied van hygiëne en gezondheidszorg te bestrijden. De Dienst Volksgezondheid heeft weinig artsen. Van de 850 artsen, die er in geheel Indonesië zijn (op een bevolking van 50.000.000) doen er velen dienst aan officiële instellingen, als ambtenaren enz. Deze zijn dus verloren voor de Dienst van Volksgezondheid. Deze dienst heeft geen apothekers en tandartsen! Particulier werken er in Indonesië 150 tandartsen en 6 apothekers.

Ook de leprabestrijding verdient onze aandacht. Het is werkelijk onbeschrijfelijk hoe de bevolking van de lepra te lijden heeft. Slechts getallen maken het U enigszins duidelijk. 1% der bevolking lijdt aan deze ziekte. Op midden-Java zelfs 3%. Het gouvernement nam de bestrijding pas in 1935 ter hand. Dr. Mochtar's vader was zelf lepra-arts en verzorgde alleen een gebied zo groot als Groningen. Friesland, Drente en Overijssel te samen. Voor 50.000 lepralijders zijn 45 leproseriën met een capaciteit van 560—580 bedden. Gevolg: slechts 10% van deze mensen kan verpleegd worden! Vier particuliere verenigingen namen ook deel aan deze bestrijding. Zij bestreden elkaar om de voorrang en alleen de vereniging ter bestrijding van lepra in Ned-Indië is er van overgebleven. Deze werkt hoofdzakelijk in de Bataklanden op Sumatra. Op Java gaat men zeer ongeorganiseerd te werk.

Een andere tak, de zuigelingenverzorging, geeft grote moeilijkheden. De zuigelingensterfte is zeer hoog. Volgens Dr. De Haas is deze 1670/1000 door gebrek aan medische zorg en onvoldoende hygiëne. Wel voert men als contramotief aan, dat het bevolkingscijfer stijgt. Inderdaad in 1914 was het cijfer 4.000.000, in 1940 50.000.000, maar de zuigelingensterfte blijft veel te hoog op het aantal geboorten, het blijft op het zogenaamd tropische peil: 4,25%. Op het land is de toestand gunstiger dan in de steden, omdat daar beter aan de eisen der hygiëne beantwoord kan worden. Daarentegen is het sterftecijfer te Soerabaya 52/1000. Wat de kraamvrouwen zelf betreft, in Nederland stierven er in 1940 per 1.000.000 kraamvrouwen 96 aan puerperale koorts (kraamvrouwenkoorts). De statistiek van Indonesië toont ons op datzelfde aantal 15.000 slachtoffers. De voornaamste oorzaak hiervan is infectie, tengevoelge van dysenterie, typhus, cholera, pest en gesl. ziekten.

Prof. van Ossen is te Bandoeng te werk gegaan met een pestserum, maar de resultaten zijn slecht te noemen, omdat de hygiëne niet aan de normale eisen beantwoordt.

De Bond van Indische Geneesheren heeft bij de regering verbetering verzocht inzake de medische

verzorging; antwoord werd nooit ontvangen. Dit heeft geen verwondering te wekken, als slechts 1/3% van het totale budget wordt uitgetrokken voor medische en gezondheidszorg, 2% voor het onderwijs, terwijl de ambtenaren van het Departement van Binnenlandsch bestuur 40% genieten. Hier moet men toch uit officiële gegevens de scheve verhoudingen constateren. De indonesische bevolking geeft met haar arbeid op plantages en sawah's de enorme winsten, die in Europeesche beurzen afvloeien. Voor ten van de meest primaire belangen van een volk, de volksgezondheid, wordt 1/3% van een begroting ge-

TUSSEN REGGE EN DINKEL

Je hebt tegenwoordig bar veel ontevreden mensen. En een kankert zus en de ander kankert zo. Als je naar de radio luustert hoor je steeds weer, dat er schot in zit en toch las ik deze dagen, dat een aantal van die ontevreden kankeraars van plan is een actie te gaan inzetten onder het motto: „Het gaat niet goed”. Zelfs de huisvrouwen kankeren en hebben eveneens een actie ingezet onder hetzelfde motto. En waarom toch? Heb je ooit zo veel hulpvaardigheid gekend als tegenwoordig? Je wordt er gewoonweg mee overdonderd. Amsterdam helpt Arnhem; Nederland helpt Indië; Enschede helpt Putten; Enschede helpt Hoedekenskerke en zelfs vergeet men eigen stadgenoten niet: Enschede helpt Enschede. Nu vraag ik je, gaat het goed of gaat het niet goed? Of het nu werkelijk wel zo hard nodig is, wilt U weten? Want als er volgens de regeringsvoorlichtingsdienst zo'n schot in zit, kan het toch nooit zo erg meer zijn. We zullen U een bloemlezing geven uit de toelichting, die gegeven wordt bij de inzameling:

„In 1939 telde Enschede duizenden werklozen. Duizenden gezinnen leefden toen reeds aan de rand van het pauperisme. Konden van het schamele steunbedrag alleen het aller noodzakelijkste kopen. Linnenkast en meubilair schoten er bij in. Toen brak de oorlog uit en die duizenden gezinnen, tegenover wie wij als gemeenschap toen reeds een ereschuld hadden in te lossen, verdwenen in een poel van ellende, waaruit zij zich uit eigen kracht niet meer op konden werken.

Kinderen kunnen niet naar school, omdat kleding en schoelsel ontbreekt. Ouden van dagen gaan ten onder door ziekte en gebrek. Woonkamers zonder meubilair, waarin kinderen rondspelen, met holle gezichten, onvoldoende gekleed, die met vieren en vijven in een bed slapen, dat de naam van bed niet meer verdient.

Een zieke vrouw in een kale kamer. Zij ligt op een spiraalmatras. Een bed is er niet meer, dekens ontbreken, slechts wat voddens bedekken haar zieke lijf.

Een meisje van twee jaar kan niet naar den dokter om te worden ingeënt, want ze heeft geen kleertjes om aan te trekken.

Want dit is het ergste van deze nood. Ook al krijgen deze mensen bonnen of vergunning, dan ontbreekt het geld om deze te besteden.”

Zo is de toestand in het jaar onzes Heren 1946. In een allerchristelijkst geregeerd Nederland, in één van de grootste industriesteden. Waar in de werkers er steeds weer op worden gewezen, dat zij hun steentje moeten bijdragen aan de opbouw. Waar het product van hun handen voor 80% wordt benut voor het opbouwen van een vernietigingsapparaat, de aankleding van een nieuw leger. Waar de steenrijke fabrikanten weer hun grote winsten opstrijken en waar de werkers met een hongerloon naar huis worden gezonden. Voorwaar kameraden, er zit schot in!

„Ik heb een lekker spaarpotje” lees ik iedere avond als onderschrift bij de foto van een ander.

noeg geacht. Daarna kwamen nog de crisisjaren met bezuinigingen van 60-70%.

Nog een enkel woord moet hier over de krankzinnigenverpleging gezegd worden. Er zijn over geheel Indonesië 5 inrichtingen, 60.000 à 70.000 patiënten komen in aanmerking voor opname. Onrustige patiënten worden per rechterlijk vonnis in de gevangenis gestopt. De behandeling van deze mensen behoeft geen commentaar.

Het zijn toestanden, zoals hier in de Middel-eeuwse dolhuizen.”

Tot zo ver het verslag. Commentaar hierop is o.i. overbodig. Wij weten al lang, hoe de koloniale uitbuiterspolitiek van Nederland er uitziet. En dat men niets liever wil, dan hiermee weer zo gauw mogelijk te beginnen. En we weten ook, dat er dan bitter weinig verandering zal komen in de hygiënische toestanden en gezondheidszorg in Indonesië.

daad aantrekkelijk meisjesgezicht, wanneer ik 's avonds mijn lijfblad „De Waarheid” openvouw. „Als ik straks ga trouwen, dan kan ik tenminste wat meebrengen. Bij Bendien, daar werk ik (en naar mijn zin), hebben ze goed voor ons meisjes gezorgd. Jan vindt het reuze fijn, want met-geen hij heeft overgespaard kunnen we ons met-een fijn in de spulletjes zetten. Ja, dat is een voordeeltje wanneer je bij Bendien werkt.” Reuze firma, die Bendien. Als ze je dan tevens ook nog het adres er bij geven, waar je die spullen kan kopen en dan nog tegelijkertijd een reductiebon, die het je mogelijk maakt om het ook inderdaad te kunnen kopen, mens, wat een gedrang zal het dan bij de fabriekspoort van Bendien worden.

Ik lees nog meer in „De Waarheid”. Dit blad doet ook mee aan de opbouw-propaganda. Regelmäßig krijg je 's avonds een reportage van het een of andere bedrijf, dat voor deze opbouw werkzaam is. Beurteilungen hebben we nu al een reportage gehad van Van Heek, van een spoolen-bedrijf en ook van Bendien uit Almelo. In zo'n reportage wordt dan verhaald, hoe hard er wel wordt gewerkt. Wat er allemaal al niet wordt klaargespeeld met heel weinig middelen. Hoe handig die fabriekanten zijn geweest tijdens de bezetting. Dat ze hun personeel hebben wegge-moffeld, toen de Duitsers kwamen om de machines weg te slepen, zodat er niemand was om die machines op te kunnen laden. Dat duizenden meters van de fijnste stoffen werden wegge-moffeld achter de muren. Ja, dat er zelfs lompenballen van werden ge-limiteerd, waarbij de heren toch geen interesse hadden.

Reuze zakenlijst, die Twintex textiel- en confectiefabrikanten. Reuze zakenlijst ook, die „De Waarheid” exploiteert. In een „communistic” dagblad dat dagelijks onder de arbeiders komt, advertenties dat de meisjes het zo goed hebben en dat er zo goed voor hen wordt gezorgd. Dat de fabriekanten zo handig waren om die „moffen” te beduvelen en „daarbij toch feitelijk heel wat gerisikeerd hebben.”

Reuze zakenlijst, die „communisten” van „De Waarheid”. Twee vliegen in één klap. Een flinke bom duiten in het laatste en de kans op een ministerssteek in de naaste toekomst wanneer men op deze wijze door kan blijven werken. Dat groot-vaderlijke Bendien in 1890 begonnen is op een schoen en een slof en zijn nazaten nu eigenaars zijn van een der grootste confectiefabrieken in Nederland. Dat dit alleen heeft kunnen plaats vinden door vergaande uitbuiting van de arbeidersmeisjes en vrouwen, dat wordt natuurlijk niet er bij vermeld. Maar, dat mag 'n niet hinderen. Geld stinkt niet en het voornaamste is, dat er schot in zit!

★ Geef ons adressen van Uw kameraden voor Gratis proefnummers

2 Maart 1946

Prijs 15 cent

6e Jaargang - No. 9

SPARTACUS

WEEKBLAD VAN DE COMMUNISTENBOND „SPARTACUS”

Redacteur:
TJEERD WOUDESTRA
Adm. : Uitgeverij „De Vlam” - Amsterdam

Proletariërs aller landen, verenigt U!

Adres red. en adm. Troutingsstraat 8
Postgiro 166797 ten name van
Uitgeverij „De Vlam” - Amsterdam

Tot de ORDE van dag

Zoals de lezers ongetwijfeld opgemerkt zullen hebben, staan wij op anti-parlementair standpunt. Dat betekent niet alleen, dat wij van het parlement geen verandering van sociale structuur verwachten. Ons anti-parlementarisme gaat verder. Wij nemen geen deel aan de verkiezingen, wij volgen zelfs niet het Trotskystisch parool, op de C.P.N. te stemmen, ofschoon we begrijpen, dat de Trotskysten dit parool uitgeven. Want de meest in 't oog springende fouten der Stalinistische partijleiding zijn tenslotte de enige bron van denken der Trotskystische kritiek. Wij beschouwen het parlement ook niet als spreektribune, om de tegenstrijdigheid tussen haar „anti-parlementarisme” en de agitatie voor haar verkiezingscandidaten te verontschuldigen. Ons anti-parlementarisme gaat verder. Het parlementarisme is, naar onze mening, niet slechts: een illusionistische beoordeling van het parlement als democratisch orgaan van de volkswil. Parlementarisme is meer dan een illusie (van de kant der bedrogenen) of een bedrog (van de kant der bedriegers). Het parlementarisme is tot een wezenlijk bestanddeel van het burgerlijk denken en handelen geworden, niet alleen in de parlementen zelf, maar ook in het gewone leven. Het is niet toevallig, dat we een onverbloemde uitdrukking „onparlementair” noemen.

De mensen, burgers en arbeiders, denken „parlementair”. Wie dat niet geloven wil, of nog niet opgemerkt heeft, moet eens de vergadering van een vereniging bezoeken. Men speelt parlement, bij de U.N.O. evengoed als bijvoorbeeld op een vergadering van de „Vereniging tot de Bevordering der Bewondering van de Functionele Democratie en der Technische Intelligentia”. Als Rusland of de United States of America of Engeland, de Grote drie of drie Groten, pijnlijke besluiten willen verhinderen, dan maken ze niet direct van hun veto-recht gebruik. Ze torpederen ze ook met een motie „tot de orde van de dag over te gaan”. En zelfs de oppositie in de vereniging met die lange naam tracht

met vlammeende redevoeringen over de orde, het de „verantwoordelijke” vereniging-leiding Last-ig te maken. Zelfs het jongste lid van de kleinste club kent de door tradities geheiligde gewoonten van het parlementaire handelen en onderhandelen en het onderscheid tussen een opmerking over de zaak zelf — deze kostbare zeldzaamheid — en één opmerking tot de orde van de dag. Hoe groter de geestes-armoede, des te ontwikkelder vaak de zin voor parlementaire rechten en plichten. Met, men zou haast kunnen zeggen, instinctieve zekerheid, ontdekt ieder verenigingsbestuur de statutaire mogelijkheden, weerspannige leden monddood te maken. Reglement van orde en statuten, heilige attributen der „democratie” en enige geestelijke wapenrusting van met functies beklede pseudo-politici, zijn de beste uitvluchten voor bureaucratische dictatuur en nooit een bescherming voor zelfstandig denkende verenigingsleden. Men denke slechts aan de fusie-onderhandelingen tussen E.V.C. en N.V.V.-leiding, of aan de oprichting van de „Partij van de Arbeid”.

Parlementarisme is dus meer dan een politieke vorm van kapitalistische klassedictatuur. Parlementarisme is tot een gezindheid geworden, tot een denkwijze, in welke ketenen ook nog velen van hen gevangen zijn, die het eens zijn met een anti-parlementair program. Zelfs de openlijk autoritaire systemen, fascisme en stalinisme, spelen met parlementaire vorm, achter welker groteske belachelijkheid geprobeerd wordt de terreur te verbergen. Discussie en stemming in Hitlers Rijkdag of in een Russische „Sovjet”, zijn concessies aan de parlementaire gewoonten en opvattingen van het kapitalistisch maatschappijliché.

Parlementen zijn geen organen van de volkswil; het zenden van afgevaardigden is het afzien van het zelfstandig handelen en denken. De kiezers geven door het uitbrengen van hun stemmen niets ander te kennen, dan dat ze ook in het vervolg niet

zelf willen beslissen, waarvoor, wat en hoe ze zullen werken, maar deze beslissing overlaten aan het parlement. Zoals de leden van een vakvereniging ervan afzien, hun onderhandeling met het kapitaal zelf te voeren, tenzij dan, dat ze bereid zijn zich in voortdurende tegenstelling tot de vakverenigingsleiding te bewegen. Gelukkigwijze handelen de arbeiders steeds meer op de laatste manier, ofschoon ze formeel nog in groot aantal lid zijn van de vakbonden. De meerderheid der mensen gaat zeker, of liever plechtiger gezegd, begeeft zich ter stembus.

De strijd tegen het parlementarisme gaat dus verder en dieper dan agitatie tegen deelnemen aan de verkiezingen. Deze agitatie heeft het moeilijk, maar — vergeleken met de verder gaande strijd — toch naar verhouding eenvoudig. Hij moet den arbeiders zeggen — en heeft hiervoor velerlei bewijzen — dat het houden van verkiezingen een plompe afleidingsmanoeuvre is, dat het parlement in werkelijkheid een beschermingsring om de kapitaalsdictatuur is, dat het parlement de verantwoording der heersende klasse voor het kapitalistisch wanbeheer, voor oorlog en honger versluiert door de zogenaamde goedkeuring door het volk van de regeringspolitiek. De functie van het parlement (in de periode van de directe staatscontrole op het economisch leven) als beschuttende muur der regering, niet als spreekbuis en controle-orgaan van het volk, is nog duidelijker dan in de voorbije periode van het overheersende particulier initiatief. Dit te verklaren, de illusies langzamerhand te vernietigen, is een moeilijke taak, bijzonder verzaagd door het verlangen der massa's naar groter politieke bewegingsvrijheid, dat na de ineenstorting van het fascisme, zoals we tot nu toe gekend hebben, meer dan begrijpelijk is. Maar deze propaganda heeft mogelijkheden. De eigen ervaringen der massa komen overeen met de argumenten van onze uiteenzettingen en per slot van rekening zijn de eigen ervaringen de enige goede leermeester. De vermindering van de oorlogsbegroting in Frankrijk is slechts een zwakke troost bij de terugkeer tot de brood rantsoenering en de buitensporige levensmiddelenprijzen, waarvoor een „linkse regering” tracht de verantwoording te dragen. De afweer van deze aanval